

Biblijski motivi u bajkama

Mihin, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2012

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:474344>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-24**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Preddiplomski studij Hrvatskoga jezika i književnosti

Martina Mihin

Biblijski motivi u bajkama

Završni rad

prof. dr. sc. Ana Pintarić

Osijek, 2012.

Sadržaj:

1. Uvod.....	1
2. Biblijski motivu bajkama	2
3. <i>Kako je Potjeh tražio istinu i Šuma Striborova</i> (Ivana Brlić-Mažuranić).....	4
4. <i>Svjetiljčica</i> (Sonja Tomić).....	8
5. <i>Sretni kraljević</i> (Oscar Wilde).....	10
6. <i>Mala sirena</i> (Hans Christian Andersen).....	13
7. Zaključak.....	15
8. Literatura.....	16

Sažetak

U radu se govori o biblijskim motivima u bajkama. Bajke su najpoznatija dječja književna vrsta te su u radu izdvojene one definicije bajki koje su relevantne za analizu. Budući da su se u radu pokušali pronaći i objasniti biblijski motivi, najviše se oslanjalo na samu *Bibliju* za koju se kaže da je velika knjiga čovječanstva. *Biblija* je knjiga koja se sastoji od mnoštva knjiga, a objedinjena je uvjerenjem da se sva povijesna događanja zbivaju *coram Deo*, da o Bogu ovise i da Božje djelovanje poštuje povijesni trenutak u kojem čovjek živi. Ona je nadahnjivala mnoge pisce, a među njima su i oni pisci koji su pisali bajke. Neki autori navode kako se klasične i moderne bajke temelje na biblijskoj istini. U radu se nastoji utvrditi koje biblijske motive sadrže bajke, a najviše se polazilo od *Petoknjižja* iz *Staroga zavjeta* i *Evandjelja* iz *Novoga zavjeta*. U radu su zabilježeni biblijski motivi koji se javljaju u djelima I. Brlić-Mažuranić *Kako je Potjeh tražio istinu* i *Šuma Striborova*, S. Tomić *Svjetiljčica*, O. Wildea *Sretni kraljević* i H. C. Andersena *Mala sirena*.

Ključne riječi: Biblija, motivi, bajke, Bog

1. Uvod

U radu je riječ biblijskim motivima u bajkama. Kako bi se mogli odrediti, odnosno proučavati biblijski motivi, prvo će se pokušati definirati *Biblija* i bajka. *Biblija* je najčitanija i najviše prevođena knjiga koju je dao stvaralački genij čovječanstva. Ona je sveta knjiga za vjernike, zbir je knjiga koje su nastajale u razdobljima od 13. st. pr. Kr. do 2. st. naše ere. Bajke su jedna od najjačih vrsta dječje književnosti što znači da je dobro prihvaćena i kod mlađih i kod starijih čitatelja te je zbog toga uvijek poželjan predmet za istraživanje i interpretiranje. Ideja dobrote je ono što se nameće kao iznimna biblijska vrijednost prisutna i gotovo nezaobilazna konstanta bajke. U radu će biti riječi upravo o toj dobroti kojom uče biblijski tekstovi, ali i zlu koje želi nadvladati dobro. No, pokazat će se da dobro uvijek pobjeđuje zlo. U nastavku rada analizirani su biblijski motivi u bajkama Ivane Brlić-Mažuranić *Kako je Potjeh tražio istinu* i *Šuma Striborova*, Sonje Tomić *Svjetiljčica*, Oscara Wildea *Sretni kraljević* te Hansa Christiana Andersena *Mala sirena*.

2. Biblijski motivi u bajkama

Biblija je knjiga mnogo knjiga kako piše u članku *Nastanak Biblije* Marinko Vidović.¹ Riječ *biblija* dolazi iz grčkoga jezika, čiji je oblik pluralan (*ta biblia*), a znači: knjige, zbirka knjiga, knjižnica, biblioteka. U katoličkome izdanju Biblije nalaze se 72 ili 73 spisa. *Nastanak Biblije* može se promatrati u dva motrišta: književni i povijesni. Književno, *Biblija* je zbirka spisa. Povijesno, promatra se kao zbirka spisa koja nastaje u povijesnim prilikama. *Biblija* je knjiga koja je mnogima neiscrpiv izvor za čitanje, ali i knjiga koja nadahnjuje mnoge pisce pa tako i djela. Među njima pronašla se i bajka kao najpopularnija dječja vrsta. Bajka je jednostavna prozna vrsta prepoznatljiva po čudesnim pretvaranjima, jedinstvenom zbiljskom i nadnaravnom svijetu, ponavljanju radnje, prepoznatljivim likovima, sukobu dobra i zla, nagradi i kazni, postavljanju uvjeta i kušnji, odgađanju nagrade te čarobnim predmetima i čudesnim pretvaranjima.² U literaturi mogu se naći različite definicije što je bajka. Primjerice, Vladimir Jakovljevič Propp ističe strogu strukturu bajke, stvarno i čudesno u međusobnom skladu, nizanje pojedinosti bez opisa. Milivoj Solar piše da je bajka osobita književna vrsta u kojoj se čudesno i nadnaravno isprepleću sa zbiljskim na takav način da između čudesnog i zbiljskog, prirodnog i natprirodnog, mogućeg i nemogućeg i nema pravih suprotnosti. Milan Crnković istaknuo je čudesnost kao bitnu odrednicu bajke, tj. ustvrdio je da se prijelazu iz jednoga u drugi svijet, iz stvarnoga u nadnaravni nitko ne čudi. To znači da čudesno u bajci živi kao da je stvarno i daje joj osnovno obilježje. Stjepko Težak natkriljuje sve definicije te piše da se ne će pogriješiti uzme li se bajka za sve priče u kojima se slika svijeta izgrađuje na nestvarnim, nadnaravnim elementima i u kojima je sve moguće. Definicija bajke može se naći i u *Rječniku hrvatskoga jezika* Vladimira Anića³: *bajka* 1.a kratka poetska priča fantastična sadržaja b. priča o nevjerojatnim doživljajima realnih bića i susretima s nerealnim bićima 2. svakojako pretjerana priča o nečemu, izmišljotina. Riječ *bajka* dolazi od glagola bajati, vraćati, čarati, ali izvorno i pripovijedati. Bajka ima dva značenja: u književnoj teoriji imenuje književna djela u kojima se susreće zbiljski i nadnaravni svijet, a u drugome smislu dovodi se u vezu s gatanjem, tj. s riječju *gatka* kojom se često zamjenjuje riječ bajka.

Ana Pintarić u knjizi *Umjetničke bajke – teorija, pregled i interpretacija* kaže kako su klasične bajke, ali i moderne, utemeljene na biblijskoj istini. Dobrota se u bajkama temelji na biblijskoj spoznaji koja govori da ne činimo drugima ono što ne želimo da drugi čine nama.

¹ Marinko Vidović, *Nastanak Biblije*, u: Zbornik radova: *Biblija-knjiga Mediterana par excellence*, Književni krug, Split, 2010.

² Ana Pintarić, *Umjetničke bajke – teorija, pregled i interpretacija*, Matica hrvatska, Osijek, 2008.

³ Vladimir Anić, *Rječnik hrvatskoga jezika*, Novi liber, Zagreb, 1994.

Čovjek bira svoj životni put i to znači da je on slobodno i odgovorno biće. U bajkama dobri biraju put dobra, a zli put zla. Nositelji ideje dobra u klasičnim bajkama su djeca, najmlađi sin ili kćer, siromasi, poniženi i ismijani, koji se ne osvećuju, nego opraštaju, snažni vjerom u ljubav prema bližnjemu. (Pintarić, 2008: 33) Pripovijetke s biblijskim motivima u hrvatskoj je književnosti početkom 20. stoljeća pisala Jagoda Truhelka. Krajem 20. stoljeća javljaju se i drugi pisci kršćanskog svjetonazora poput: Sonje Tomić, Anice Gjerek i Maje Gjerek Lovreković, Božidara Prosenjaka, Vjekoslave Huljić, Sabine Koželj Horvat itd. Biblijski motivi bit će pojašnjeni na predlošcima Ivane Brlić-Mažuranić *Kako je Potjeh tražio istinu*, *Šuma Striborova*, Sonje Tomić *Svjetiljčica*, Oscara Wildea *Sretni kraljević* te Hansa Christiana Andersena *Mala sirena*.

Ivana Brlić-Mažuranić ili *hrvatski Andersen* u bajku je uvela motive hrvatskoga folklora, slavenske mitologije i kršćanski svjetonazor. Klasičnu strukturu bajke obogatila je opisima i pripovijedanjima pa se može reći da je na tragu Oscara Wildea (o kojemu će se u nastavku nešto više reći). Sonja Tomić u *Svjetiljčici* u potrazi je za Božjom riječju. Susreće se lik Učenika koji je u početku tvrdoglav i uplašen, ali kasnije se mijenja i spoznaje Božju dobrotu. Svjetiljčica mu tada pokazuje pravi put i poučava ga Božjoj riječi.

Oscar Wilde (Fingal O'Flahertie Wills) u svojim se bajkama pomiče od klasične teorije. U njegovim bajkama ne postoji stvaran i nestvaran svijet, nego zemaljski i nebeski, kako piše A. Pintarić. Jedna o važnijih osobina Wildeovih bajki jest slikovitost u opisivanju i pripovijedanju s mnogim cvjetnim motivima. Svjetonazor svojih junaka temelji na evanđeoskoj spoznaji o milosrđu kao što je u *Sretnom princu*. Hans Christian Andersen svoje je priče i bajke pisao nadahnut pučkim bajkama i legendama pa čak i poslovicama i izrekama. No, on ih je oblikovao na svoj način dajući im živahnost i ljepotu.

3. Kako je Potjeh tražio istinu i Šuma Striborova

(Ivana Brlić–Mažuranić)

Proučavajući kršćanske motive u bajkama Ivane Brlić–Mažuranić⁴ trebalo bi spomenuti njezinu izjavu u *Autobiografiji* koju rado ističe Stjepan Hranjec u *Kršćanskim izvorištima dječje književnosti*⁵, a ta rečenica glasi: *Kad sam poslije u svom razvoju došla do toga da s razumijevanjem i razmišljanjem čitam evanđelje, našla sam u mojoj duši tlo uzorano, pripravno, plodno i žedno da primi i da se sa svojim silama povede za visokim zahtjevima evanđelja*.⁶ Trebalo bi spomenuti i spisateljičinog djeda Ivana Mažuranića koji je bio glavni oslonac i poticatelj u ovakvome pogledu na kršćanski svjetonazor, koji je bio i inspiracija za nastajanje nekih djela, tj. bajki. Hranjec navodi kako je ovakva beletrizacija evanđeoska iz motrišta današnjeg čitatelja djelovala naivno, a u Ivaninim djelima iskazana je iskreno i biva ishodištem za njena etička načela. (Hranjec, 2003: 62) Godinu 1916., kada izlaze *Priče iz davnine*, Sunčana Škrinjarić smatra rođenjem hrvatske književnosti. Budući da su obje bajke preuzete iz Ivaninih *Priča iz davnine*, treba naglasiti kako one već svojim nazivom govore o svojoj bezvremenosti, ali i bezprostornosti; one su tu i žive s nama od davnina. Tako, primjerice, Stjepko Težak u *Interpretaciji bajke* zbirku dijeli na *priče iz drevnoga slavenskoga poganskoga vremena* i *priče iz slavenskoga kršćanskoga razdoblja*.⁷ Bajka *Kako je Potjeh tražio istinu* može se svrstati u prvu grupu, a *Šumu Striborovu* u drugu grupu. U *Potjehu* se ne spominje niti se zaziva ime Božje, ali postoji lik Svarožić⁸ koji sadrži božanske odlike. Naime, u bajci se Svarožić ukazuje trojici braće: (...) *navrh onoga brda sinu svjetlost, kakve još nikada ne bijahu vidjeli, a treptjela je kao zlatan barjak*. (Brlić–Mažuranić, 2006: 6) Pročitavši prethodni citat, odmah se budi sjećanje na Isusa i njegova ukazanja učenicima nakon uskrsnuća što se može pročitati u Matejevju evanđelju: *Tada se preobrazi pred njima; lice mu zasja kao sunce, a haljine postadoše bijele kao svjetlo*. (Mt 17, 2) Nadalje nalazimo još jedan bitni biblijski motiv koji povezuje Isusa i Svarožića. Svarožić se ukazao braći kao *blistavo momče te ne mogu braća ni da pogledaju u lice momčetu, nego pokriše oči rukama od velikog straha*. (Brlić–Mažuranić, 2003: 6) Slično se može pročitati,

⁴ Ivana Brlić–Mažuranić rođena je u Ogulinu 18. travnja 1874. Okružena bogatom bibliotekom, u ozračju posvećenosti duhovnim vrijednostima i sama osjećajući žeđ za znanjem, stekla je bogatu naobrazbu i svladala više jezika. Prva njezina knjiga bila je zbirka pripovijedaka i pjesama za djecu *Valjani i nevaljani*, a najveću književnu slavu postigla je dvjema knjigama: roman *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* i zbirka bajki *Priče iz davnine*. U ovome radu preuzete su bajke iz Ivaninih *Priča iz davnine* koje su joj donijele svjetsku slavu pa je bila predložena za Nobelovu nagradu.

⁵ Stjepan Hranjec, *Kršćanska izvorišta dječje književnosti*, Alfa, Zagreb, 2003.

⁶ Ivana Brlić–Mažuranić, *Autobiografija*, u: *Izabrana djela*, knj. 1., Naša djeca, Zagreb, 1994.

⁷ Stjepko Težak/Dubravka Težak, *Interpretacija bajke*, DiVič, Zagreb, 1997.

⁸ Sunčanu svjetlost zamišljali su naši pređi u obliku prekrasna mladića po imenu Svarožića.

također u Matejevu evanđelju kada se na uskršno jutro kamen otkotrljao s groba, a anđeo Gospodnji sišao s neba: *Lice mu je sjalo kao munja, a odijelo mu bijaše bijelo kao snijeg. Od straha pred njim zadržtaše stražari i postadoše kao mrtvi.* (Mt 28, 3-4) Braća Marun, Ljutiša i Potjeh dobivaju Svarožićev zadatak: (...) *ostanite na krčevini i ne ostavljajte djeda, dok on vas ne ostavi, i ne idite u svijet ni za dobrim ni za lošim poslom dok ne vratite ljubav djedu.* (isto, 2003: 7) Isusovi su učenici, također, dobili zadatak, a on je *da ljube jedni druge, kao što ih je i sam Isus ljubio.* (Iv 13, 34) Svarožića, Potjeha i Isusa povezuju bitne odrednice, a to su ljubav, istina i poštenje. No, kao što u životu postoji netko tko može zagorčati život i okrenuti na „naopaku“ stranu, tako je i u ovoj bajci. O trojici braće brine se njihov djed Vijest, koji je dobar i odgaja ih u ljubavi i poštenju. Međutim, sve kvari Bjesomar,⁹ koji je oličenje zla i grijeha, baš kao i sam Đavao. Bjesomar je želio pokolebati povezanost i poštenje braće te šalje svoje izaslanike. Bjesomar im nudi blaga ovozemaljska što je zapravo negativno i vodi sve većoj grješnosti. Jedini koji se ne će pokolebati je Potjeh, koji odlazi tražiti istinu kako ne bi iznevjerio djeda koji kao pravi kršćanin oprašta Marunu i Ljutiši što su povjerovali Bjesomaru. Potjehov odlazak u traženju istine uspoređujemo s Isusovim boravkom u pustinji. Kao što je Isusa iskušavao đavao: *Ponovo ga odvede đavao na goru vrlo visoku te mu pokaza sva kraljevstva ovoga svijeta i njihovu raskoš, pa mu reče: Sve ovo ću ti dati ako padneš ničice te mi se pokloniš.* (Mt 4, 8-9), tako je i Bjesomar iskušavao Potjeha ne bi li mu se poklonio kao i njegova braća: *Pušta bijes Potjehu guštere pod noge, baca mu čičke na košulju i nagoni mu skakavce u rukav.* (Brlić-Mažuranić, 2003: 12) Cvjetko Milanja pišući o Potjehu kaže kako u *Potjehu* dolazimo do sljedeće situacije: baza je strukture bajka građena na osnovi kršćanske tradicije. Bjesomar predstavlja vraga koji je nadmoćan čovjeku, ali ne i Svarožiću koji predstavlja Boga i kao takav je najmoćniji.¹⁰ Kako piše A. Pintarić, Ivanina bajka *Kako je Potjeh tražio istinu* pripovijeda o čovjekovu lutanju od grijeha do kajanja i oproštenja, o onima koji bijahu slijepi te progledaše. (Pintarić, 2008: 186) Braća Marun i Ljutiša željeli su se riješiti djeda jer im je on predstavljao smetnju. Jednoga dana odluče zapaliti kolibu. No, bjesovi koji su slijedili braću začuli su ciktanje i vriskanje bijesa koji je bio kod Potjeha. Naime, veselio se jer je mislio da je Potjeh odustao od traženja istine, a ova dvojica su mislili da mu treba pomoć te su mu pošli pomoći. Kada su bjesovi napustili braću, njima se otvoriše oči i shvate kakav su grijeh počinili: (...) *Pogledaše se kao u beznanju, pogledaše se, jer odmah upознаše, kakvu su grjehotu na djedu počinili.* (Brlić-Mažuranić, 2003: 21) Slično se može pročitati na početku *Staroga zavjeta* kada su Adam i Eva jeli sa zabranjenoga stabla te spoznaše da su goli, tj. da su sagriješili: *Tada se obadvoma otvore*

⁹ Bjesomarom su stari Slaveni nazivali u nekim krajevima vladare zlih i opakih sila.

¹⁰ Cvjetko Milanja, *Mitska osnova strukture*, u: *Alkemija teksta*, Znaci, Zagreb, 1977.

oči, i upoznaju da su goli. Spletu smokova lišća i naprave sebi pregače. (Post 1, 7) Marun i Ljutiša shvatili su kakav su grijeh učinili te se vraćaju poput izgubljenih ovaca svome pastiru. U Bibliji se nalazi objašnjenje: *Što mislite? Zar neće čovjek koji ima stotinu ovaca, kad mu jedna od njih zaluta, ostaviti devedeset i devet u gori te poći tražiti zalutalu? I uspije li mu da je nađe, zaista, kažem vam, više se raduje zbog nje nego zbog devedeset i devet koje nisu zalutale. Tako neće ni Otac vaš nebeski da se izgubi ni jedan od ovih malenih.* (Mt 18, 12-14) Isus želi reći ako se čovjek iskreno pokaje da su mu vrata Nebeska kod Oca uvijek otvorena. I evanđelist Luka poslužio se Isusovim prisposodobama poput *Izgubljene i nađene ovce*, *Izgubljene i nađene drahme* te *Izgubljenog i nađenog sina*. Osnovna je misao bajke da svaki čovjek koji je zaslijepljen ovozemaljskim strastima, tj. bjesovima gubi svoju čovječnost. Kao i sve bajke, tako i ova ima sretan završetak. Starac Vijest i Potjeh umiru, ali su sretni jer su zajedno u Svatožićevom dvoru na nebu. Njihov odlazak u nebo podsjeća na jedan dio u Lukinom evanđelju; u Potjehu čitamo: *I vidi čuda! Odmah se vrata širom raskriliše, otvori se sva sjajnost dvorca, a uzvanici i gosti plemeniti dočekaju na dvorima djeda Vjesta i unuka Potjeha. Još vidješe Marun i Ljutiša, gdje uz prozore prolaze i gdje ih za stol meću: prvog među prvima djeda Vjesta, a do njega Potjeha (...).* (Brlić-Mažuranić, 2003: 24), a u Novom zavjetu prema Lukinom evanđelju piše: *Dok je još bio daleko, opazi ga njegov otac, i sažali mu se te poleti, pade mu oko vrata i izljubi ga.* (Lk 15, 20) Marunu i Ljutiši sve je bilo oprošteno. Živjeli su još dugo i imali su svoju djecu: *Poživješe dug život kao valjani momci i ljudi, odgojiše čestito koljeno, sinove i unuke. Svako se dobro predavalo od oca na sina, pa i sveti oganj, da se k njemu prilaže po cjepanica svakim danom, kako se nikad ne bi izgasio.* (Brlić-Mažuranić, 2003: 24)

Najpoznatija je bajka I. Brlić-Mažuranić *Šuma Striborova*. Govori o začaranoj šumi koja će ostati začaranom sve dok u nju ne stupi netko komu je draža njegova nevolja nego sva sreća ovoga svijeta. *Šuma Striborova* bajka je kušnje. Na kušnju je stavljena ljubav sina prema majci, ali više ljubav iznevjerene majke prema sinu. (Uskoković, 2006: 165) Stjepan Hranjec uočio je nekoliko bitnih motiva koji prevladavaju u bajci: motiv majčinske ljubavi, odnos (ljubav) djece spram roditelja, ljubav spram kućnog ognjišta. (Hranjec, 2003: 66) Najzastupljeniji je motiv majčinske ljubavi koja prevladava i zlo i začaranost koja zahvaća njezine bližnje. Misli se, naravno, na hiperboliziranu ljubav i idealiziranu, prema Hranjecu, ali je takva ljubav opravdana u ovome slučaju. Baka je poput djeda Vjesta čuvarica domaćeg ognjišta i ta joj ljubav daje snage da pobijedi zlo koje u njezin dom donosi ukleta zmija-djevojka. Zmija-djevojka ugledala je priliku u naivnome mladiću da se ponovno vrati u ljudski oblik: *Ono pak ne bijaše prava zmija, nego bijaše ljudska duša, radi grijeha i zlobe ukleta, a mogao ju je osloboditi samo onaj, koji bi*

se njome vjenčao. (...) Evo budalaste glave, koja će me osloboditi na svoju nesreću (...). (Brlić-Mažuranić, 2003: 65-66) Citat se može povezati ponovno s Adamom i Evom koje je zmija navela na grijeh te ju je zbog toga Bog prokleo: *Kad si to učinila, prokleta bila među svim životinjama i svom zvjeradi divljom!* (Post 3, 14) Kao što je pokazano u prethodnome citatu, zmija je prava grješnica i utjelovljenje zla i grijeha, a upravo je takva i u ovoj bajci. Jednoga je dana svoju svekrvu natjerala da ode na zamrznuto jezero i da iz rupe nasred jezera uhvati šarana za ručak. Majka je bila tužna jer sin nije bio na njezinoj strani nego na gujinoj strani. Dok je majka išla prema jezeru: *Pucketa led pod bakom, plače ona, da joj suze po licu mrznu. Ali još neće da se Bogu moli, taji pred Bogom, da joj je sin grešan.* (Brlić-Mažuranić, 2003: 67) Razmišljala je o sinu, ali nije se usudila pomoliti Bogu jer mu je željela sakriti njegovu grješnost. No, zna se da se Bogu ništa ne može sakriti. Stoga Težak kaže: *I s religioznog stajališta ovo je veoma naivno jer Bog je za vjernika sveznajuć i svemoguć, njemu se ništa ne može zatajiti, ali baš taj naivni zaključak podcrtava svu snagu njezine skrbi za sina.* (Težak, 1997: 122) No, majka kao majka nikada se ne bi odrekla svoga sina niti bi mu zamjerila što je okrutan prema njoj te mu sve oprašta. Majci je snagu dao Isus Krist koji je naučio vjernike opraštati kako bi stekli pravo na život vječni. Po uzoru na Isusa kažemo da „svatko nosi svoj križ“ pa je tako taj križ nosila i majka. Na kraju bajke, kada sin tjera majku iz kuće, raspelo pada sa zida: *Čim je mati prešla preko praga, utrne se vatra na ognjištu i pade raspelo sa stijene. Ostadoše sin i snaha u mračnoj izbi – i sada sin osjeti, kako je počinio veliku grehotu na majci, i pokaje se jako.* (Brlić-Mažuranić, 2003: 72) Sin nije bio grješna duša, ali je bio povodljiv i zbog toga je često nerazmišljajući napakostio majci. Sin je podupirao svoju ženu samo da joj se ne bi zamjerio, a što je dulje bio pod njezinim utjecajem postajao je grublji, osorniji i bezobrazniji. Nakon majčina odlaska, počne se kajati, ali se opet dodvoravao ženi govoreći: *Hajdemo za materom, da vidimo, kako će poginuti od studeni.* (Brlić-Mažuranić, 2003: 72) Na kraju je mladić ipak progledao nakon što se cijela šuma stresla, a sve opet zbog dobre majke jer joj je bila draža njezina nevolja s njime, nego sva sreća ovoga svijeta bez njega. Prema Težakovoj podjeli, koja je spomenuta u radu, *Šuma Striborova* spada u grupu priča iz slavenskog kršćanskog razdoblja jer se pojavljuju slavenski likovi poput Malika Tintilinića i Stribora.

4. Svjetiljčica

(Sonja Tomić)

Prije samog pronalaženja biblijskih motiva, trebalo bi ukratko reći kako je nastala *Svjetiljčica*. O tome autorica Sonja Tomić¹¹ kaže: *Likovi i događaji u Svjetiljčici nadahnuti su Biblijom. No imala sam i maha i daha da oni postanu djeca mojih osjećaja i razmišljanja. Oni su plod mojih unutarnjih stanja i potreba, moje želje da govorim o Svjetlosti i Ljubavi.*¹² *Svjetiljčica* je objavljena 1992. godine u izdanju Kršćanske sadašnjosti. Kao što je već spomenuto u citatu, likovi i događaji nadahnuti su *Biblijom* pa stoga ne čudi što u uvodu za čitanje autorica daje citat iz *Biblije*: *I reče Bog: Neka bude svjetlost! I bi svjetlost. I vidje Bog da je svjetlost dobra; i rastavi Bog svjetlost od tame (...).* (Tomić, 1999: 3) Prema tome se zaključuje da su imena likova simbolična. Dakle, na početku se pojavljuje Svjetiljčica koju Bog stvori da ugasi tamu te Učenikom koji predstavlja Isusove apostole, koje je On nazivao svojim učenicima. Svjetiljčica se poput Isusa služila prisposodobama ne bi li Učeniku pokazala i uputila ga na pravi put. Svjetiljčica je započinjala rečenicu Isusovim riječima „zaista, kažem ti“ i onda bi nastavila u poučavanju: *Zaista, kažem ti, kad bi moje svjetlo zablistalo tako da uzmožeš odjednom sagledati prostranstva pustinje, uplašio bi se kako pijesku nema kraja i ne bi htio dalje.* (Tomić, 1999:1 3) U *Bibliji* pronalazimo sličnosti: *Zaista, kažem ti, danas ćeš sa mnom biti u raju!* (Lk 23, 43) *Svjetiljčica* je podijeljena na jedanaest kratkih poglavlja, a može se reći i kratkih pričica i svaka od njih ima svoje ime: *Susret, Čutura, Živa voda, Dragulj, Rat, Profesor, Pred uspon, Uspon, Najviše košta ništa, Dvorac i Učitelj*. U ovome poglavlju objasniti će se biblijski motivi koje nose priče. Pojavljuje se motiv vode. Voda je simbol pročišćenja i često ju susrećemo u *Bibliji*. Vodu je koristio Isus na Posljednjoj večeri opravši noge svojim učenicima, što je simbol čišćenja od grijeha. Pilat je, također, oprao ruke kako on ne bi bio kriv za Isusovu smrt: *Kako Pilat vidje da tim ništa ne postiže i da buka biva još samo veća, uze vodu te oprao ruke pred svjetinom, govoreći: Nevin sam od krvi ovog pravednika. To je vaša stvar!* (Mt, 27, 24) Za sebe je Isus rekao da je Živa voda i tko god ga bude pio, neće biti žedan. Voda je u kršćanstvu znak pranja i čišćenja. U tom se značenju upotrebljava i kod sakramenta krštenja

¹¹ Sonja Tomić rođena je 29. svibnja 1947. u Dubrovniku. Njezina su djela većinom kršćanske tematike te tako piše biblijske priče za djecu, životopise i legende svetaca. Najpoznatija su joj djela *Srce u nebu, Svjetiljčica, U iščekivanju Spasitelja, Lojzekov vrt, Franjo mironosac i sestra Neva, Antun – Nani, manji brat* i dr. Na Hrvatskom katoličkom radiju vodi emisije za djecu.

¹² Sonja Tomić, *Svjetiljčica i druge priče*, Kašmir promet, Zagreb, 1999.

(brisanje istočnoga grijeha) koji predstavlja ulazak u novi život.¹³ U priči *Dragulj* Svjetiljčica Učeniku priča priču o jednome bogatunu. Bogatun je često postio, a jedanput godišnje bičevao se. Jednoga dana Bog je pustio bradu i odjenuo bijednu haljinu te hodao po kućama proseći. Bogataš je optužio gradsku upravu i državu što se nisu brinuli za siromaha. Bogataš je bio ogorčen na vlast jer se ne brinu jednako za sve ljude pa ovdje bogataš kao da apelira na *sedam tjelesnih djela milosrđa*¹⁴: 1. gladna nahraniti, 2. žedna napojiti, 3. siromaha odjenuti, 4. putnika primiti itd. Bog odlazi ubogoj udovici s dječakom. Lijepo su ga primili. Prije jela dječak je upozorio da se moraju pomoliti Bogu i još ga naziva taticom. Starac odlazi i ostavlja vrećicu punu šarenih kamenčića koji su zapravo bili dragulji, a dijete mu reče: *Ostani s nama jer će večer*. (Tomić, 1999: 21) Ove djetetove riječi podsjećaju na pjesmu koja se često pjeva u crkvama na Svetoj misi: *Ostani s nama, jer večer je,/ostani Gospode,/ostani s nama jer mračí se,/ostani Gospodine!* No, ovu su rečenicu izgovorili i učenici koji su susreli Isusa na putu u Emaus: *Ostani s nama, jer je večer; dan je već na izmaku!* (Lk 24, 29) Kao bitan biblijski motiv javlja se molitva koju dječak spominje. Isus se često molio Ocu, ali je i vjernike poučio molitvama. Tako Isus poziva svoje učenike da se mole s njim u Getsemanskome vrtu: *Bdijte i molite, da ne padnete u napast! Duh je spreman, ali je tijelo slabo. Ponovo se udalji i pomoli izgovarajući istu molitvu*. (Mk 14, 38-39) Nadalje prepoznaje se i motiv sna koji se spominje i u *Novome* i u *Starome zavjetu*. Iz *Staroga zavjeta* motiv sna se susreće kod Josipa koji je znao tumačiti snove: *Zašto ste danas tako potišteni? Odgovore mu: Sne smo usnuli, ali nikog nema da nam ih protumači. Josip im reče: Zar tumačenje ne spada na Boga? Dajte pričajte mi!* (Post 40, 7-8) U *Novome zavjetu* motiv sna se susreće kod Josipa, Marijina muža: *Tek što je to u sebi odlučio, ukaza mu se u snu anđeo Gospodnji i reče mu: Josipe, sine Davidov, nemoj se bojati kući dovesti ženu svoju Mariju jer je ono, što je ona začela, od Duha svetoga*. (Mt 1, 20) Golubica se kao biblijski simbol pojavljuje u *Svjetiljčici*. U ranoj kršćanskoj umjetnosti golubica je simbol čistoće i mira. Najvažnija je primjena golubice u kršćanskoj umjetnosti u vezi s prikazivanjem Duha Svetoga, ali i nekih svetaca. Ona je oznaka sv. Benedikta, jer je on vidio dušu svoje umrle sestre Skolastike kako leti prema nebu u obliku golubice. (*Leksikon*, 1990: 241) Sotona se pojavljuje kao zli duh. U kršćanskoj ikonografiji Sotona i zli dusi prikazuju se u mnogo oblika, i to kao zmija (prvi grijeh), zmaj (apokalipsa), nakazni životinjski hibrid itd. Iako predodžbe u tim izvorima nisu ujednačene, Sotona i zli dusi shvaćeni su kao osobe s inteligencijom, moćima koje idu dotle da opsjedaju ljude i muče ih duhovno i tjelesno.

¹³ *Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva*, (ur. Anđelko Badurina), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1990.

¹⁴ U radu su izdvojena samo četiri najvažnija za ovu priču.

(Leksikon, 1990: 540-541) Ljubav je, svakako, biblijski element. Ljubav je ono što daje snagu za život i ona je ta od koje se živi. Za Boga se kaže da je Ljubav. Jer tko bi dozvolio da mu sina razapnu i izruguju za čovječansko otkupljenje?! Ljubav spada u *sedam kreposti*. Broj kreposti varira od sedam do četrnaest. No, najvažnije su njih sedam, a to su: 1. vjera, 2. ljubav, 3. ufanje, 4. razboritost, 5. jakost, 6. pravednost, 7. umjerenost. U *Starome zavjetu* nalazi se *Hvalospjev ljubavi*: *Ljubav je strpljiva, ljubav je dobrostiva; ljubav ne zavidi, ne hvasta se, ne oholi se. Nije nepristojna, ne traži svoje, ne razdražuje se, zaboravlja i prašta zlo; ne raduje se nepravdi, a raduje se istini.* (1 Kor 13, 4-6) Ovaj je citat samo dio *Hvalospjeva ljubavi* koji je napisao Pavao, grješnik koji je pronašao Ljubav. Sonja Tomić namjerno je uzela ovaj motiv jer on najbolje može opisati onu povezanost Svjetiljčice i Učenika jer samo ljubav može pobijediti zlo pomoći u pronalasku pravoga puta.

Isusa su u *Bibliji* nazivali Učiteljem jer je imao svoje učenike (apostole) koje je poučavao, a osim njih poučavao je i druge: *Učitelju, što dobro moram činiti da postignem život vječni?* (Mt 19, 16) Na kraju *Svjetiljčice* Učenik i Svjetiljčica susreću neobično svjetlo *jače od sunca, a oči me ne bole iako gledam ravno u nj.* (Tomić, 1999: 40) Učenik shvati kako je to Svjetlo Učitelj: *I prepozna Učitelja. Pritisne Svjetiljčicu na srce i poleti u naručaj Učitelju.* (Tomić, 1999: 40) Učenik je napokon došao do cilja, do onoga što je cijelim putem priželjkivao: izaći iz pustinje. No, učenik napušta pustinju kao pobjednik jer je pronašao Pravi Put i našao novo prijateljstvo.

5. Sretni kraljević

(Oscar Wilde)

Bajka *Sretni kraljević* Oscara Wildea¹⁵ bezvremenska je i bezprostorna, jer može se događati u bilo kojem gradu, na bilo čijem trgu. Postoje dvojbe oko naslova; je li bio sretni kraljević ili sretni princ. Luko Paljetak o tome piše ovako: *Odlučio sam se za naslov Sretni princ zato što je iz samoga Wildeova teksta vidljivo da je tu riječ zaista o princu, tj. osobi koja je bila vladar u svome gradu, odnosno kraljevstvu. Dokazuje to i rečenica koju izgovara Sretni princ: Tako sam živio i tako sam umro. (...) U tom slučaju (tj. da je on bio samo kraljević) ne bi mogao*

¹⁵ Oscar Wilde rođen je 16. listopada 1854. u Dublinu, a umro je 30. studenog 1900. u Parizu. Njegovo najčuvenije djelo je *Slika Doriana Graya*, *Sretni kraljević* i druge bajke, *Saloma* i dr. U svoje doba bio je jako popularan, a danas čitatelji cijene njegovu izvanrednost u pisanju, ali i kritike vezane za društvo.

*dobiti spomenik u središtu grada, koji je očigledno bio podignut nakon njegove prerane smrti.*¹⁶

Početak bajke posve je sličan i biblijskome dijelu. Naime, na glavni trg postavljen je kip Sretnoga princa.

U početku su mu se svi divili i nitko nije mogao pogled s njega skinuti: *Divili su mu se svi zaista. – Krasan je kao vjetrokaz – primijetio je jedan gradski vijećnik koji je želio steći glas čovjeka s umjetničkim ukusom (...) Izgleda kao pravi anđeo – rekla su djeca iz sirotišta izlazeći iz stolne crkve u svojim grimiznim ogrtačima i čistim bijelim napršnjacima.* (Wilde, 1997: 5) Slično je i u Bibliji, odnosno u Novome zavjetu koji opisuje Isusov ulazak u Jeruzalem kada su mu se svi klanjali: *Sutradan veliko mnoštvo naroda koje bijaše došlo na blagdan, kad ču da dolazi Isus u Jeruzalem, uze grane od palma te mu iziđe u susret kličući: Hosana! Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje, kralj Izraelov!* (Iv 12, 12-13), ali na kraju su Isusa osudili i razapeli. I Princ je doživio sudbinu sličnu Isusovoj. Kada je „podijelio“ sve drago kamenje i zlato kojim je bio prekriven, postao je ljudima otrcan i ružan: *Rubin mu je ispao iz mača, nema očiju i više nije zlatan – rekao je Gradonačelnik – zapravo, jedva da je bolji od kakva prosjaka. (...) A do nogu mu leži i mrtva ptica – nastavio je Gradonačelnik. – Moramo zbilja izdati proglas da se pticama zabranjuje umirati ovdje.* (Wilde, 1997: 17) U posljednjoj rečenici citata prisutan je sarkazam; gradonačelnik želi zabraniti pticama da umiru kraj kipa. Tom „izjavom“ gradonačelnik ne misli o pticama kao živim bićima, ali ovdje je Wilde želio pokazati i onu lošu stranu u ljudima, a to je neprihvatanje onih koji nisu poput nas. Osim Princa kao glavnog lika, uz njega se pojavljuje i lastavica, odnosno Lastavić koji pomaže Princu u usrećivanju i pomaganju siromašnih.

No, i sudbina se poigrala Lastavićem. Sve su ptice odletjele na jug, a ostao je jedino on jer je bio zaljubljen u Trsku. Ljubav je bila jednostrana, jer ga Trska nije primjećivala. Tako je Lastavić odlučio otići te dolazi u grad i odluči prespavati ispod kipa Sretnoga princa. Tada započinje njihovo beskrajno prijateljstvo. Princ nikada nije znao za tugu, nesreću i zlo jer je živio u palači u kojoj je vladalo veselje, sreća i dobrota. Princ nije mogao ni sanjati koliko je bijednih i siromašnih ljudi u njegovoj blizini, a sve je to vidio nakon svoje smrti. I ljudi su često pohlepni, zavidni i ljubomorni, često gledaju samo na sebe i da im bude dobro te tako ne vide i ne primjećuju ljude oko sebe koji su nesretniji i jadniji. No, kada „upadnu“ u probleme ili ih snađe bolest shvate koliko su život i sreća kratki i kako ih treba znati iskoristiti, ali i podijeliti s drugima. Isus je tijekom svoga života poučavao narod, a danas i vjernike, svojim primjerom, riječima i djelima: *Ako želiš biti savršen, hajde prodaj što imaš i podaj novac siromasima, pa ćeš imati blago na nebu! Onda dođi i slijedi me!* (Mt 19, 21) Lastavić je sličan Princu jer je i on u

¹⁶ Luko Paljetak, *Napomena prevoditelja*, u: Oscar Wilde, *Sretni princ i druge bajke*, Školska knjiga, Zagreb, 2002.

početku gledao samo na sebe i Trsku, a kasnije nije ni slutio da će ga prijateljstvo s Princem odvesti u pravu oazu dobrih djela i sigurnom putu k Bogu. Lastavić je prvo pomogao siromašnome dječaku, zatim književniku koji pokušava pisati te maloj djevojčici koja prodaje šibice. Iz dana u dan Lastavić je rastao u ljubavi za druge i mijenjao se¹⁷, baš kako je rečeno u *Prvoj poslanici Korinćanima: Kad sam bio dijete, govorio sam kao dijete, mislio kao dijete, sudio kao dijete. Kad sam postao zreo čovjek, odbacio sam ono što je djetinje.* (1 Kor 13, 11) Nakon ovih dobrih djela koje su učinili, došao je i kraj njihovom ovozemaljskom životu: *U tom trenutku čudan prasak odjekne u kipu, kao da je nešto puklo. To se ono olovno srce raspuklo nadvoje. Zacijelo bijaše strahovito ljut mraz.* (Wilde, 1997: 17) Kada je Isus umro, zemlja je odjekivala, tresla se, krenula je snažna oluja: *I gle! Hramski se zastor razdera na dvoje, od vrha do dna; zemlja se potrese, pećine se raspuknuše, a grobovi otvoriše, te uskrsnuše mnoga tjelesa pravednika što bijahu umrli.* (Mt 27, 51-52) Već je spomenuto kako su gradske starješine kip hvalili i divili mu se dok je bio lijep, a sad su ga izrugivali. Odlučili su ga rastopiti u talionici; i uspjeli su, ali jedino što je ostalo bilo je Prinčevo srce. Njega su bacili na smetlište zajedno s već odbačenim Lastavićem. No, javlja se Bog. Naredio je Anđelu da iz grada donese dvije najdragocjenije stvari. Anđeo je donio Prinčevo srce i tijelo mrtvoga Lastavića: *Točno si odabrao – rekao je Bog – jer u mom Rajskom vrtu ta mala ptica pjevat će u sve vijeke, a u mom zlatnom gradu zauvijek će me hvaliti Sretni kraljević.* (Wilde, 1997: 18)

Za se Princa može reći da je stvarni portret samog Wildea, odnosno umjetnika koji svojim djelom obogaćuje život drugih ne očekujući nikakvu nagradu. (Paljetak, 1997: 72) Princ je tome gradu zapravo bio anđeo čuvar jer je svojim odricanjem spasio mnoge živote. On je utjelovljenje požrtvornosti, nesebičnosti i sućuti prema ljudima kojima je teško, koji su u bezizlaznoj situaciji. (Uskoković, 2006: 288) Njegov prijatelj Lastavić svjedoči pravoj kršćanskoj ljubavi; odanost prema Princu odvela ga je u smrt, no on ju dragovoljno bira, jer je uspio prepoznati prave vrijednosti u životu. Nasuprot njima, nalaze se ljudi, odnosno predstavnici vlasti kojima Princ više nije lijep jer nije pozlaćen, jer više ne predstavlja moć. Suprotstavljajući ova dva načela, požrtvornost i sebičnost, Uskoković zaključuje kako pisac na taj način priču dovodi do vrhunca na samom kraju, kad Bog daje posljednju riječ, svoj sud: pobjeđuje načelo požrtvornosti i zaslužuje vječnu sreću.

¹⁷ Ana Pintarić, *Biblija i književnost – interpretacije*, Matica hrvatska, Osijek, 2009.

6. Mala sirena

(Hans Christian Andersen)

Mala sirena Hansa Christiana Andersena¹⁸ govori o dvije vrste ljubavi: o zemaljskoj, odnosno sireninoj ljubavi prema kraljeviću i nebeskoj ljubavi, odnosno o ljubavi prema Bogu. Iz samoga naslova vidi se kako je H. C. Andersen ulogu likova dao svima i svemu. Tako Blaga Aviani o tome piše ovako: *Sve je svoje junake brižno skupljao kao majka djecu kad se rastrče poslije škole i uvukao ih u priče. Bilo koga ili bilo što da je Andersen upitao: - Hoćeš li u bajku? – svatko je htio.*¹⁹ Radnja bajke događa se na dnu oceana, u kraljevskom podmorju u kojem vlada podmorski kralj. Kralj je udovac i ima šest kćeri. Najmlađa, a ujedno i glavni lik bajke od svojih je sestara najljepša, najbolja, ali i najradoznalija. Mala je sirena sanjala o zemaljskoj sreći jer joj se svidio kraljević kojega je jednom prilikom i spasila. Naime, ona i njezine sestre mogle su isplivati na morsku površinu tek kada napune petnaest godina, a Sireni se susret s kraljevićem dogodio upravo tada. A. Pintarić kaže kako se veza između sirene i zemaljskoga svijeta uspostavljala malo pomalo. Prvo se sirenu upoznaje kao tiho i zamišljeno dijete te već od samoga djetinjstva pokazuje interes za zemaljski svijet. (Pintarić, 2009: 9) Primjerice, njezine su sestre vrtove ukrašavale morskim oblicima, a ona je svoj vrt ukrašavala oblicima nalik na sunce, a baka joj je stalno pripovijedala sve što je znala o brodovima, gradovima, ljudima i životinjama. Sirenin je susret sa zemaljskim svijetom bio najljepši i najčudesniji događaj u njezinom životu: (...) *sad joj se činilo da sve zvijezde s nebeskog svoda na nju padaju – nikad nije vidjela takve ljepote ni umještva, nije znala za vatromet. Velika se sunca okretala sipajući iskre, prekrasne ognjene ribe klizile u modrome zraku, a sve se zrcalilo u mirnome i ravnome ogledalu morskom.* (Andersen, 1997: 61) i: *Sunce bijaše upravo zapalo kad ona uzdiže glavu moru na površje, ali su još sjali oblaci poput ruža i zlata, u rumenkastu zraku jasno i divno blistala zvijezda večernjača, uzduh bio blag i svjež, a more sasvim tiho.* (Andersen, 1997 :60) U Bibliji se pronalaze sličnosti u *Knjizi Postanka* kada je Bog stvarao svijet, točnije svjetlost koja se u prethodnim citatima dojmila sireni: I reče Bog: *Neka budu svjetlila na svodu nebeskom da luče dan od noći, da budu znaci blagdanima, danima i godinama, i neka svijetle na svodu nebeskom i rasvjetljuju zemlju.*

¹⁸ Hans Christian Andersen rođen je 2. travnja 1805. u Odensu, a umro je 4. kolovoza 1875. u Kopenhagenu. Njegovo prvo uspješno djelo bilo je *Šetnja od Holmenskog kanala do istočne točke otoka Amagera*, a djelo je putopis. Prve bajke koje je objavio, kritika i publika nije obratila posebnu pažnju, a kasnije su postale najčitanije i najbolje bajke svih vremena, a neke od njih su: *Mala sirena*, *Djevojčica sa žigicama*, *Ružno pače*, *Carevo novo ruho* i dr.

¹⁹ Blaga Aviani, *Srce na dlanu ili Priča o Andersenu*, u: H. C. Andersen, *Bila jednom jedna patka*, ur. Josip Pavičić, Naklada Pavičić, Zagreb, 1994.

(Post 1, 14-15) Da se Sireni ostvari želja, morala bi se žrtvovati. Morala bi napustiti podmorski svijet, oca, baku, sestre i nikada ih više ne bi vidjela. Andersen je svoje junake često iskušavao stavljajući ih u određene situacije kako bi otkrili svoju dobru i lošu stranu, spremnost, strpljivost, poniznost, umišljenost, opakost itd. Za najveću sireninu želju, znala je zla vještica koja je živjela na dnu oceana te joj reče: (...) *Kad jednom dobiješ ljudsko obličje, nikada se više ne možeš obratiti u sirenu. Nikad više nećeš ovamo u vodu svojim sestrama i na očeve dvore. Osim toga, ne stekneš li kraljevičevu ljubav, tako da zbog tebe zaboravi oca i majku, i da ti bude odan svom dušom i pred svećenikom ti uzme ruku i prizna te svojom ženom... ne zadobiješ li baš tako njegove ljubavi, nećeš steći ni besmrtnu dušu. Prvog jutra pošto se oženi drugom, srce će ti prepući, pa ćeš se pretvoriti u pjenu povrh vode.* (Andersen, 1997: 72) No, to ipak nije bilo sve što je sirena morala žrtvovati. A. Pintarić kaže kako se u ljubavi za ljubav daje najljepši dio sebe. U radu je već spomenuto kako je ljubav jedan od najvažnijih biblijskih motiva koji se proteže od Staroga do Novoga zavjeta. Bez ljubavi ništa ne bi uspjelo, zato je Isus ostavio najljepšu zapovijed: *Ljubite jedan drugoga; kao što sam ja ljubio vas, ljubite i vi jedan drugoga. Ako imadnete ljubavi jedan prema drugome, po tom će svi upoznati da ste moji učenici.* (Iv 13, 34-35) Sirena je morala žrtvovati svoju ljubav, a osim ljubavi prema obitelji tu je bila i ljubav prema svome glasu. Mala je sirena imala najljepši glas u podmorskom kraljevstvu pa je to vještica željela iskoristiti kako bi joj „pomogla“ doći u ljudski oblik: (...) *U tebe je najljepši glas što ga ima na morskom dnu; njime si mislila očarati kraljevića. Meni taj glas moraš dati. Za svoj skupocjeni napitak tražim najbolje što imaš. Ta moram u nj uliti svoje vlastite krvi, da bude jak kao dvosjekli mač.* (Andersen, 1997: 73) Ponekad se treba žrtvovati ono najbolje što čovjek posjeduje jer ipak su to Božji darovi. Uvijek je ljepše davati, nego primati, ali je i teško dati ono uz što je čovjek vezan i što ga čini, možda, najboljim. No, treba se čuvati onih koji bi iskoristili te darove i vrline poput zle vještice. Zato Andersen upravo stavlja Sirenin dar na kušnju, ali i ostavlja pouku da se mora dobro razaznati i odijeliti dobro i zlo pa čak i po pitanju vlastite sreće ili nekoga cilja.

7. Zaključak

U ovome radu proučavali su se biblijski motivi u bajkama. U bajkama se isprepliću motivi *Staroga* i *Novoga zavjeta* te se ponajviše slijedi Kristov uzor i njegove prispodobe što ne iznenađuje jer je Isus Krist mnogima primjer i nada u bolji život. Autori su pisali nadahnuti *Biblijom* kako bi djeci na moderniji, ali razumljiviji način približili Riječ Božju. Odabrane su poznatije bajke kao i njihovi autori te se može uočiti kako najviše biblijskih motiva ima u bajkama Ivane Brlić-Mažuranić, a posebice u bajci *Kako je Potjeh tražio istinu* te u *Svjetiljčici* Sonje Tomić. Autorice najčešće koriste motive iz *Novoga zavjeta*, tj. iz *Evandjelja*, a govore o Kristovu životu i prispodobama kojima je on poučavao svoje učenike. Primjerice, S. Tomić u *Svjetiljčici* upotrebljava konstrukcije rečenica poput Kristovih *zaista kažem vam*, a I. Brlić-Mažuranić kada opisuje Potjeha čini se kao da je opisan sam Krist što je dokazano citatom u radu. Bajke O. Wildea i H. Christiana Andersena koje su proučavane u radu imaju one biblijske motive koji mogu poslužiti i kao pouka čitateljima. Oni žele pomoću svojih likova prenijeti biblijsku pouku o vrijednosti života i darova koje je Bog darovao čovjeku, a to su pokazali preko svojih likova. Poznato je da je u Hrvatima duboko usađena *Biblija* i katoličanstvo te zbog toga pisci unose biblijske motive u svoja djela, a kao što je i dokazano u radu, i djecu se potiče od malih nogu na kršćanski svjetonazor. No, svjetski pisci, također, sve se više priklanjaju biblijskoj tematici, a dokaz su O. Wilde i H. C. Andersen. Stoga, može se zaključiti kako biblijski motivi služe za dobar primjer djeci i pomoć roditeljima u katoličkom odgoju.

Literatura:

1. Hans Christian Andersen, *Najljepše bajke i priče*, Naklada Pavičić, Zagreb, 1997.
2. Vladimir Anić, *Rječnik hrvatskoga jezika*, Novi liber, Zagreb, 1994.
3. Blaga Aviani, *Srce na dlanu ili priča o Andersenu*, u: Andersen, Hans Christian, *Bila jednom jedna patka*, ur. Josip Pavičić, Naklada Pavičić, Zagreb, 1994.
4. *Biblija*, ur. Jure Kaštelan, Bonaventura Duda, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1993.
5. Ivana Brlić-Mažuranić, *Priče iz davnine*, Znanje, Zagreb, 2003.
6. Ivana Brlić-Mažuranić, *Autobiografija*, u: *Izabrana djela*, knj. 1., Naša djeca, Zagreb, 1994.
7. Milan Crnković, *Povijest hrvatske dječje književnosti*, Znanje, Zagreb, 2002.
8. Milan Crnković, *Dječja književnost: priručnik za studente pedagoških akademija i nastavnike*, Školska knjiga, Zagreb, 1969.
9. Stjepan Hranjec, *Kršćanska izvorišta dječje književnosti*, Alfa, Zagreb, 2003.
10. *Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva*, ur. Anđelko Badurina, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1990.
11. Cvjetko Milanja, *Mitska osnova kulture*, u: *Alkemija teksta*, Znaci, Zagreb, 1977.
12. Ana Pintarić, *Biblija i književnost – interpretacije*, Matica hrvatska, Osijek, 2009.
13. Ana Pintarić, *Umjetničke bajke – teorija, pregled i interpretacije*, Matica hrvatska, Osijek, 2008.
14. Dubravka Težak, *Portreti i eseji o dječjim piscima*, Tipex, Zagreb, Zagreb, 2008.
15. Stjepko Težak/Dubravka Težak, *Interpretacija bajke*, DiVič, Zagreb, 1997.
16. Sonja Tomić, *Svjetiljčica i druge priče*, Kašmir promet, Zagreb, 1999.
17. Davor Uskoković, *Vodič kroz lektiru za više razrede osnovne škole*, Mozaik knjiga, Zagreb, 2006.
18. Marinko Vidović, *Nastanak Biblije*, u: Zbornik radova: *Biblija-knjiga Mediterana par excellence*, Književni krug, Split, 2010.
19. Oscar Wilde, *Sretni kraljević i druge pripovijesti*, Znanje, Zagreb, 1997.